

Vzgojiteljska šola tvega ukinitiv

Slovenci resno tvegamo, da izgubimo eno izmed svojih šol. V prvi razred vzgojiteljske šole v Trstu se je namreč vpisalo premalo dijakinj, da bi pouk sploh lahko stekel. Iz istega razloga na vzgojiteljski šoli tudi lani ni bilo prvega razreda. Ko bodo dijakinje tretjega razreda opravile maturo, bo torej šola ostala prazna. Ukinitiv tega triletnega višješolskega tečaja je na podlagi ministrskega odloka za racionalizacijo šol z dne 2. junija letos predlagal tudi šolski skrbnik Corbi, ki je obenem predstavil tudi načrt za priključitev šol Erjavca iz Rojana s proseško Levstik. Prvi in najresnejši razlog za krčenje slovenskih šol je seveda nezadržno upadanje števila rojstev. Otrok, ki so letos vpisani v naše vrtnice, je še manj kot lani. Vendar ne gre samo za to. Delno je tega stanja kriva tudi asimilacija, saj otroci iz mešanih zakonov mnogokrat »krepijo vrste« italijanskih šolarjev.

Profesorski zbor učiteljskega, sedaj pedagoškega liceja A. M. Slomšek, je sicer jasno izrazil stališče, da nikakor ne smemo dovoliti ukinitve vzgojiteljske šole. Prvič zato, ker ni nobenega drugega podobnega triletnega tečaja za dekleta, drugič pa, ker je nedopustno dejstvo, da izgubimo del tega, kar smo si s težavo priborili. Profesorji so si letos za vzgojiteljsko šolo zamislili notranje eksperimentiranje, da bi tako privabili čim večje število dijakov. V načrtu je bilo, da bi v tem šolskem letu dali več poudarka nekaterim specifičnim vzgojno-pedagoškim predmetom, da bi tako nudili vpisanim večjo specializacijo in s tem tudi konkretnije možnosti za zaposlitev. Tega načrta pa na žalost, tako vsaj kaže, ne bo mogoče uresničiti, razen če se v zadnjem trenutku ne vpiše še nekaj dijakov.

Če bo res prišlo do ukinitve vzgojiteljske šole, dekleta, ki ne nameravajo hoditi v šolo še pet let, ne bodo imele nobene možnosti, da izpopolnijo svojo izobrazbo in dobijo diplomu, vsaj v slovenskih šolah ne. Nekatere se bodo vpisale v kak italijanski tečaj. Iz izkušnje pa vemo, da naš človek, kadar posebno v mladih letih, ko še nima povsem izoblikovane narodne zavesti, pride v italijanski ambient, navadno izgubi svojo vez s slovenstvom. Res je, da je eden od pglavitnih vzrokov za tako nizko število vpisanih predvsem slaba možnost za zaposlitev vzgojiteljic. Delovna mesta v vrtcih so še za precej let zapolnjena. K temu pa je treba pripomniti, da danes nobena višja šola ne nudi jamstva za zaposlitev, saj je večkrat ne da niti univerzitetna izobrazba.

dalje na 2. strani ■

JUBILEJNA DRAGA '90

Petindvajsetletnico »Drage« je Društvo slovenskih izobražencev proslavilo v nedeljo, 2. t.m., ko se je pod velikim šotorom zbralo zares rekordno število ljudi. Društveni predsednik Sergij Pahor je orisal prehojeno pot, se spomnil pobudnikov in organizatorjev prve »Drage« in zlasti ugotovil, da je tudi »Draga« prispevala svoj delež v okviru prizadevanj za uveljavitev svobode in demokracije na Slovenskem.

Predsednik je še posebej pozdravil dva odlična gosta, in sicer predsednika deželne vlade Furlanije Julijske krajine Biasuttija in predsednika slovenske vlade Peterleta. Oba sta tudi spregovorila nekaj besed. Biasutti je med drugim obžaloval dejstvo, da rimski parlament še ni odobril zaščitnega zakona, a izrazil prepričanje, da bo slovenska manjšina v Italiji v kratkem dobila zaščitni zakon, ki naj predstavlja prvi konkretni ukrep v njeno korist. Predsednik Peterle je poudaril, da mora »Draga« nadaljevati s svojim poslanstvom, saj jo čakajo v novih razmerah nove naloge. Tudi Lojze Peterle je omenil problematiko narodnih manjšin in v tej zvezi povedal, da mu je predsednik italijanske vlade Andreotti tudi pred dnevi zagotovil, da bo zaščitni zakon za Slovence v Italiji kmalu pod streho.

Udeležence »Drage« sta nato pozdravila deželni svetovalec Ssk Bojan Brezigar (njegova izvajanja objavljamo posebej) in predsednica Sveta slovenskih organizacij Marija Ferletič.

IGOR ŠKAMPERLE O NARODNOSTI KOT DELU ČLOVEKOVE DUŠE

Prvi predavatelj letošnjih jubilejnih študijskih dni je bil mladi tržaški absolvent filozofske fakultete v Ljubljani Igor Škamperle. Številni publikli, ki se je zbrala na dvorišču Finžgarjevega doma na Opčinah, je predstavil izčrpen referat z naslovom: »Narodnost v postmoderni misli«.

Uvodoma je predavatelj poudaril, da je trenutek, v katerem poteka letošnja Draga 90, nekaj posebnega, predvsem zaradi izrednih sprememb v Sloveniji, kjer je pred nedavnim prišlo do dostojanstvenega prehoda v demokracijo. Eden od pglavitnih vzrokov vrenja, do katerega je prišlo na vzhodu Evrope, je bilo predvsem nacionalno čutenje ljudstev, ki so živela v sponah komunizma. Dandanes se človek sprašuje, kako je bilo sploh mogoče, da je pol stoletja vladal režim, ki ni priznaval svobode mišljenja in ki je imel dokaj čuden pogled na narodnost. Sam je odločal, kaj je za narod dobro. Moderna epopeja si je v svojem zagonu prilastila tudi narod; nacionalna pripadnost zunaj ideologije je prenehala obstajati.

Če se ozremo nazaj v zgodovino in pogledamo, zakaj je prišlo do velikih spopadov, bomo videli, da je bilo narodno čustvo izigrano. To pa zato, ker je nekaj, kar je po svoji osnovi odprto, zaradi intimne človeške narave občutljivo in — na razpolago. Prav ta razpoložljivost pa je bila večkrat usodna. Ob vsem tem se kar samo vsiljuje vprašanje ali je narodno čustvo nekaj nevarnega, nekaj, česar se je treba sramovati, zanikati. Bi bilo morda boljše, da se v tej sodobni, postmoderni dobi, temu odpovemo? Je narodnemu čustvu v tej dobi tehnike, informatike in transnacionalnih teženj usojen propad? Prav gotovo ne, je rekel Škamperle, saj gre za etično kategorijo, ki je sestavni del človekove duše. Narodnost ni produkt 19. stoletja. To čustvo se ni rodilo s francosko revolucijo ali s protestantsko reformacijo. Že pri očetu grške zgodovine Herodotu zasledimo željo, da bi se ohranil spomin na »velika dela Helenov in Barbarov«.

V tem času velikih evropskih premikov je vprašanje narodnosti zopet z vso silo prišlo na dan. Baltski krog majhnih

dalje na 6. strani ■

Pozdrav Bojana Brezigarja

Spregovoriti nekaj pozdravnih besed ob petindvajsetletnici Drage je zelo zahtevna naloga, kajti neizpodbitno je dejstvo, da se z letošnjim letom začenja za Drago novo obdobje, da je konec dobe, ko je bil ta zbor v alternativni polemiki z oblastmi v republiki Sloveniji in da prehajamo v čas, ko se tudi matična domovina stvarno vključuje v demokratični forum izmenjave mnenj, ki ga Draga vsa ta leta predstavlja. In to ne zaradi sicer zelo pomembnega dejstva, da v Sloveniji komunistična partija ni več oblastvena stranka, ampak pred-

vsem zaradi tega, ker se danes tudi Slovenija vključuje v tisto veliko družino držav, v katerih se ljudje prosto zbirajo v strankah in po demokratičnem postopku izvolijo svoje vodstvo.

Draga je torej preživela čas in ni se zgodilo nasprotno, da bi namreč čas preživel Drago, kar so mnogi dolga leta trdili. In, če že tu nočemo, kajti z vsem, kar se je dogajalo med nami in okoli nas, bi seveda pretiravali, priznavati Dragi ekskluzivnih zaslug za ohranjanje demokratič-

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 9. septembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Nesrečka«, italijanska ljudska pravljica; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Na počitnice; 12.40 Pihalni orkestri; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.40 Priljubljene melodije; 16.00 Potičniški rendez-vous; 17.00 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 10. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.40 Slovenska lahka glasba; 9.00 Pavle Zidar: »Dražba sanj.« Dramatizirana povest; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Slovenski kantavtorji; 12.00 »Morje« — včeraj, danes, jutri; 12.40 Slovenski oktet!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Za smeh in dobro voljo; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Johanna Brahmsa; 18.00 Aladinova svetilka; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 11. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Rezija '89; 9.10 Mladinska nadaljevanka: »Prigode Huckleberryja Finna«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Italijanski kantavtorji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Johanna Brahmsa; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 12. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 V Evropo in nazaj, manjšinski potopis; 9.10 »Prigode Huckleberryja Finna« (Mark Twain - Jožko Lukeš); 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Mladinski zbor Glasbene matice iz Trsta vodi Stojan Kuret; pri orglah Hubert Bergant; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Oblaki so rudeči; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Johanna Brahmsa; 18.00 Med zemlo in sanjami; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 13. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Ekologija; danes za boljši jutri; 9.10 »Prigode Huckleberryja Finna« (Mark Twain - Jožko Lukeš); 10.00 Poročila in pregled tiska; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Stari časi družabnosti; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Johanna Brahmsa; 18.00 Jugoslavija 1941-1945; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 14. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Poti, zanimivosti in lepote naše dežele; 9.10 »Prigode Huckleberryja Finna« (Mark Twain - Jožko Lukeš); 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Goriški Film Videomonitor 1990; 12.40 Slovenski madrigalisti; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Johanna Brahmsa; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 15. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.05 France Bevk: »Kaplan Martin Čedermac«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Kitarist Igor Starc, mezosopranistka Rieko Katsumata in pianistka Mojca Šiškovič, godalni kvartet Glasbene matice iz Trsta; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 In exilium; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Pozdrav Bojana Brezigarja

■ nadaljevanje s 1. strani

nih čutenj v slovenski družbi skozi teh petindvajset let, ji moramo vsekakor priznati, da je bila verjetno najpomembnejši forum soočanja in snovanja idej, ki so danes, pa naj bo vseč ali ne, vodilne ideje v slovenski omikani družbi širom sveta.

Konec koncev so to vlogo Dragi priznavali vsa ta leta tudi tisti, ki so tem idejam nasprotovali. Nekateri odkrito, kot na primer tržaški intelektualci mojih let, ki se je na valu vzpona levice sredi sedemdesetih let prelevil iz katoličana v prepričanega marksista, a mi je še pred nekaj leti brez velikih pomislekov dejal, da s stališči, izrečenimi na tedanji Dragi sicer ne soglašam, vendar pa priznava, da je Draga edini forum, na katerem ljudje res lahko prosto izpovejo svoje misli; drugi z blatenjem in s kritiko, ki je izhajala iz načelnega in ne iz vsebinskega nasprotovanja. S tem, da neki forum in neko skupino ljudi odpišeš, še preden si slišal, kaj so ti ljudje povedali, in s tem, da se umakneš svobodni razpravi, na kateri bi lahko svobodno in javno ovrgel izrečene teze, si dejansko temu forumu priznal verodostojnost in potrdil veljavnost izrečenih tez. Tretji s policijskimi metodami, s preganjanjem predavateljev, z ustrahovanjem tistih, ki so sprejeli vabilo, da se Drage udeležijo, tako da dolga leta organizatorji niso mogli objaviti imen predavateljev, dokler slednji niso prestopili državne meje.

Vsega tega je sedaj konec, upamo za vedno, kajti demokracija, ki jo je sedaj Slovenija svobodno zadihala, po veliki zaslugi demokratičnih gibanj, a tudi, to priznanje se mi zdi vendarle nujno, po zaslugi mlade generacije prejšnjih oblastnikov, ta demokracija ne sme poznati poti nazaj.

Draga pa ostane. Ostane kot svobodni demokratični forum, odprt prosti razpravi in izmenjavi mnenj o vsem, kar zadeva Slovenstvo doma, po svetu, tu pri nas v zajedstvu. Tu se bodo še zbirali ljudje z vseh koncev sveta, ki slovensko mislijo in želijo tu svoje misli prosto razvijati. Tu se bodo še kovale ideje o bodočnosti slovenstva. Spremenilo se bo morda le to, da bo Draga

odslej res svobodneje zadihala v celovitem slovenskem prostoru.

Dragi, njenim organizatorjem Društvu slovenskih izobražencev, vsem, ki so zanjo ta leta delali naj gredo torej iskrene čestitke za doprinos k uveljavljanju svobodne slovenske misli ter želje, da bi svoje pomembno poslanstvo s še večjo prodornostjo opravljali tudi v bodoče.

—o—

Prvo srečanje med uredniki doma in po svetu

V sklopu študijskih dni je v soboto, 1. t. m., potekalo prvo srečanje med uredniki slovenskih revij doma in po svetu. Goste je občinstvu predstavil prof. Martin Jevnikar, ki je uvodoma poudaril pomen naših revij in sploh vsega periodičnega tiska za ohranjanje materinega jezika in vezi z lastnim narodom. Prav revije kažejo, kako utriplje slovensko življenje sredi večinskih narodov, med katerimi živijo naši rojaki. Pomena periodičnega tiska so se Slovenci zavedli že leta 1848, ko je prišlo do narodne prebuditve. Prof. Jevnikar je nato naštel vrsto revij, ki so razbivale slovensko kulturno obzorje. Mnoge, je pripomnil, se od vedno preživljajo z lastnimi srečstvi in s požrtvovalnim delom svojih urednikov.

Občinstvo je na tem srečanju pozdravil tudi dr. Andrej Capuder, slovenski minister za kulturo, nato pa je prof. Jevnikar povabil za predavateljsko mizo vse urednike slovenskih revij, ki so se udeležili sobotne okrogle mize. Prisotnim so svoje revije predstavili: Tine Hribar (Nova revija - Slovenija), Ladislav Lenček in Lev Detela (Meddobje, argentinska revija, ki je pritegnila k sodelovanju vse Slovence po svetu), Peter Kovačič (Revija 2000 - Slovenija), Reginald Vospersnik (Celovski zvon - Avstrija), Franc Bole (Ognjišče - Slovenija) in trije tržaški uredniki: Marij Maver (Mladika), Boris Pahor (Zaliv) in Vladimir Vremec (Most).

Uredniki so predvsem opozorili na težave, na katere so naleteli v Sloveniji v času komun-

dalje na 8. strani ■

Vzgojiteljska šola tvega ukinitev

■ nadaljevanje iz strani 1

Najprimernejša rešitev problema bi bila torej ta, da bi vzgojiteljsko šolo popolnoma spremenili. Dijakinje naj bi usposabljala predvsem za otroške negovalke, spremljevalke prizadetih, ostarelih ipd. Potrebna po teh poklicnih kategorijah je precejšnja. Nikakor pa ne bi smeli pristajati na to, da ukinejo eno šolo, preden ne dobimo v zameno druge, boljše.

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar meni, da bi bila ogromna škoda, če bi izgubili katero koli slovensko šolo. To velja zlasti za vzgojiteljsko, ki pripravlja kadre za vzgojo predšolskih otrok. Za vsak narod pa je prav predšolska vzgoja bistvenega pomena. V kolikor bi se ta šola, tako začasno kot za vedno ukinjala, bi morali imeti zanjo nadomestek. Po-

leg tega pa ne smemo pozabiti na politično dejstvo, da čakamo na zaščitni zakon in da se torej ne smemo ničemur obpovedovati, dokler tega zakona ne dobimo.

Predstavnica Sindikata slovenskih šol Živka Marc je opozorila na dejstvo, da bi ukinitev vzgojiteljske šole privedla tudi do krčenja delovnih mest za profesorje. Na žalost pa ni mogoče veliko narediti če vpisov ni. Rešitev bi bila, če bi spreminili šolo tako, da bi nudila več možnosti za zaposlitev, saj bi bilo le tako mogoče privabiti večje število dijakov. Živka Marc se je obenem pritožila nad italijanskim šolskim sistemom, ki še vedno upošteva Gentilijevo reformo iz leta 1923. S takšnimi zastarelimi in neprimernimi zakoni pa je težko karkoli spreminjati, ustanavljati nove šole ali jih posodabljati.

Zagate našega jezika

PRAVIČNA ALI PRAVŠNJA NAJEMNINA?

Ob branju našega časopisja se mi zno-va in znova polnijo beležke s tujimi, neprimernimi, neustreznimi, zapletenimi ali celo napačnimi izrazi in zvezami.

V začetku avgusta, ko se višajo najemnine za stanovanja, sem bral, da se bodo »letos pravične najemnine povečale« za 4 ali celo več odstotkov. Zdi se mi, da je še zelo daleč čas, ko bomo vsi plačevali res *pravične ali enake najemnine* (it. equo canone). Prav bi bilo le *pravšnja najemnina*. Pridevnik *pravičen*, -a, -o pomeni *človeka*, ki ukrepa ali ravna v skladu z določenimi, že povsem priznanimi načeli: *pravičen človek*; do vseh je bil vedno *pravičen*. Gospodar je bil *pravičen*: vsem je dal primerno plačilo. *Pravičen* kritik, sodnik, učitelj, *pravična* kazen; revolucionarji so vedno gradili *pravičen svet*. Izraz smemo uporabljati tudi prislovno: *pravično* živeti, spati spanje *pravičnega* v pomenu *brez skrbi*, mirno.

Pridevnika *pravšen*, -šna, -o in *pravšnji*, -a, -e pa pomenita *primeren*, *ustrezen*, tudi *pravilen*, odvisno je pač od zveze: Ni težko najti *pravšnjega* človeka za tako lahko nalogo; iskal je *pravšnjo* besedo za svaro; to je edina *pravšna* razlaga preteklih dogodkov; *pravšnega* veselja po neredih in preiskavi v razredu ni bilo več.

Danes se zelo pogosto uporablja tujka *produkcija* oziroma njena slovanska izposojenka *proizvodnja* z vso besedno družino (*proizvesti*, *proizvod*, *proizvajati*, *proizvajalec*, *proizvajalka*, *proizvajalki*, *proizvodnost* itd.). Izraz pomeni marsikaj, posebno v publicističnem jeziku, ko slišimo po radiu in televiziji in pišemo o *proizvodnji kave*, *pšenice*, *koruze*, *krompirja*, *grozdja*, *vina*, *sadja*, *živine*, *mesa*, *mleka*, *avtomobilov*, *traktorjev*, *premoga*, *železa*, *čevljev*, *protistrupov*, *glasov*, *glasbil*, *glasbe* itd. Opazil sem celo, da v nekaterih šolah *proizvajajo* bodoče uradnike v bančnih vedah.

Namesto te ohlapne večpomenske in nenazorne besede bi morali uporabljati raje ustreznejše, domače, splošnoveljavne izraze *pridelovati*, *rediti*, *gojiti*, *izdelovati*, *pridobivati*, *posneti*, *ustvariti*, *pripravljati*,

V nedeljo, 9. t.m., bo ob 9.30 sv. maša pri kapelici na Katinari v počastitev Kraljice miru.

delati itd. Govorimo tudi o pridelkih, prireji, izdelkih. Kmetje *pridelujejo* (in ne: *prideljujejo!*) žito, koruzo, krompir, grozdje, sadje, vino, meso; *redimo* pa živino, ko-rije, krave, ovce itn.; *gojimo* čebele, rože, sviloprejkje. Avtomobile *sestavljamo* ali jih *izdelujemo*, traktorje prav tako in žerjave tudi; *pridobivamo* pa sladkor, električno energijo, železo baker; premog, ru-do, glino *kopljemo*; glasbo *gojimo*, *ustvarjamo* itd. Živali *proizvajajo* glasove: *pravilno*: *povzročajo*, *dajejo* glasove; prav tako *dajejo* »glas« različni predmeti. Stavek: »Na Tržaškem je nizka *proizvodnja* rib« bi kar po domače povedali: V Tržaškem zalivu je skromen ulov (rib)!

R. Petaros

Domovina danes

»Akademija Waldviertla« (ki ima svoj sedež v nižjeavstrijskem gozdnem predelu v Zwettlu ob češkoslovaški meji) se že več let trudi, da bi širšo javnost opozorila na pereče in aktualne teme, kot so na primer tujec in tujstvo, problem rastoče diferenciacije med moškimi in ženskami, problematika sanjsko-fantastičnega v resničnosti, patologija in umetnost in podobno. Letos sta dva mlajša in znana avstrijska publicista, Franz Schuh in dr. Wolfgang Müller-Funk, med 21. in 26. avgustom oblikovala že šesto zasedanje »Akademije Waldvierla« z razpravami in diskusijami o problemu domovine v preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

Politiki, univerzitetni profesorji in znani publicisti iz Avstrije, Zvezne republike Nemčije, Švice in prvič tudi iz Češkoslovaške so tokrat na slikovitem gradu — nekdanji trdnjavi Raabs ob Thai — (kraj se nahaja v bližini moravske meje) s svojimi predavanji in diskusijskimi posegi izredno popestrili zanimivo prireditve, ki so jo poleg lokalnih dejavnikov podprli avstrijski zvezni minister za znanost in raziskovanje ter za pouk, umetnost in šport, pa tudi kulturni oddelek nižjeavstrijske deželne vlade.

Tudi kot Slovenca, ki je trideset let na tujem razmišljal o pomenu domovine za »učlovečenje« vsakega človeka, me je zanimalo, kaj bodo o svojih domovinah povedali Nemci in drugi tuji strokovnjaki. Na nemškem jezikovnem področju je namreč pojem »domovina« (die Heimat) obtežen z mnogimi hipotekami, in to iz več razlogov. Zloraba domovinskih čustev za posebne šovinistične namene nacističnega Tretjega Rajha, ki so ogrozili vse za Nemce bojda tuje in drugačno, je po drugi domovni vojni na nemškem prostoru domovinsko tematiko za dolgo vrsto let tabuizirala, oziroma odela v zlagani plašč romantičnega in sentimentalnega.

V Raabsu se je zvrstil cel niz predavanj, v katerih so referenti govorili o eksilu, ki rodi hrepenenje po domovini, o domovini in politiki, o intimizmu človekove najožje domovine - domačije ter o avstrijsko-nemškem domačijskem filmu, ki je pod geslom »Tvoje zvezde, domovina« zlasti v petdesetih letih pel hvalnice čistoti podežskega zdravega življenja sredi krasnih gorá, jezer in gozdov ter strogo nasprotoval tehnokratski nemorali nezdravih industrijskih (vele)mest.

Kljub temu je bil prav nemški film tisti dejavnik, ki je na nemškem prostoru spremenil odnos mlajših generacij do obremenjenega pojma domovina. Definiral jo je na nov način. Leta 1979/1980 je namreč Edgar Reitz v Zvezni republiki Nemčiji posnel karakteristični film »Domovina, nemška kronika«.

Ta film kaže, da domovini, kakršnakoli že je, ne moreš ubežati, naj smo do nje še tako kritični. Dejstvo je, da ljudje odrastejo v ožjem, omejenem, včasih morda tudi zamejenem prostoru in okolju, ki ga imenujemo dom, domovina. To okolje nas čustveno in razumsko bolj oblikuje, kot bi si včasih radi priznali. Ljudje »izven ožje domovine«, v eksilu ali pa v visokem svetu

višjih mednarodno povezanih specializacij, si vedno znova ustvarijo svoje lastne avtentične »abstraktne domovine«, v katerih se čustveno in duhovno sprostijo.

Zanimivi sta bili tudi dve večji okrogli mizi z diskusijami o domovinski problematiki. 24. avgusta je Barbara Coudenhove-Calergi skupaj z drugimi strokovnjaki razpravljala o Avstriji med Evropsko skupnostjo in takoimenovano Donavsko konfederacijo, ki si jo nekateri vedno bolj želijo. Te težnje in politični procesi v Srednji Evropi pogojujejo in spreminjajo tudi avstrijski odnos do lastne domovine.

V nedeljo, 26. avgusta, je sledila zaključna diskusija o »domovini po obdobju nacionalnega socializma«. Sodelujoči so sicer vse prevečkrat zašli v abstraktno-filozofski žargon, čeprav so na drugi strani na kritičen način definirali domovino, ki se na nemškem prostoru ne kaže le kot zlorabljeni in obrabljeni pojem, temveč kot človekova najožja intima (starši, otroštvo, dom). Je kompleksen in dinamičen pojem (ki pa ne sme postati samemu sebi namen!), ki se zmeraj ne krije z nacionalno zakoličenostjo, saj je podvržen številnim drugim dejavnikom in spremembam. Omembe vredno je tudi, da je na gradu Raabs (s katerega izvira ženski del začetkov poznejše prusko-nemške cesarske rodbine Hohenzollern) na ogled tudi velika razstava o uničevanju naravnega okolja, kar je važna sodobna tema, kateri se ne more izogniti nobena razprava o položaju domovin(e) ob koncu 20. stoletja.

L. Detela

NOVICE

Idrija se pripravlja na proslavljanje 500-letnice rudnika živega srebra in samega mesta, ki je nastalo prav ob izkoriščanju rudnika. Ta teden, v petek, 7. septembra, bo v Idriji posebno slovesno. Posvetili bodo cerkev Žalostne Matere božje, zvečer pa bo v športnem centru osrednja proslava, med katero bodo tudi izvajali kantato domačina Alda Kumarja »Na Merkurjevi struni«.

V nedeljo, 2. t.m., se je v Svečah na Koroškem začel 10. slikarski teden, ki ga prireja tamkajšnje Slovensko prosvetno društvo »Kočna«. Te slikarske kolonije se tradicionalno udeležujejo slikarji iz Slovenije, raznih krajev Koroške in iz dežele Furlanije Julijske krajine. Med njimi je vsako leto tudi nekaj zamejskih ustvarjalcev. Slikarski teden se bo končal v soboto, 8. t.m., s predstavitvijo del, ki so jih izdelali letošnji udeleženci.

V gozdu Globojnar pri Padričah, so v ponedeljek, 4. t.m., opazili mladega medveda, ki se je potikal po goščavi. Čeprav so orožniki in gozdni čuvaji uprizorili pogon, da bi žival ujeli, je medved, ko se je zvečerilo izginil. Domnevajo, da se je usmeril proti vzhodu, proti snežniškim gozdovom, od koder se je baje priklatil na Kras.

KONCERT NABREŽINSKE GODBE V DEVINU

V devinskem portiču je bil v petek, 31. avgusta, prijeten glasbeni večer. Devinska pevska zbor Fantje izpod Grmade in Dekliški zbor Devin sta povabila v goste godbo na pihala Nabrežina, ki jo vodi Stanislav Mislej. Na ploščadi ob morju, pred znano restavracijo »Dama Bianca«, se je zbralo številno domače občinstvo, ki je prisostvovalo bogatemu koncertu koračnic, slovenskih ljudskih pesmi, ki so jih priredili za pihalne orkestre, italijanskih opernih arij, španskih melodij, otožnih ruskih spevov in znanih ameriških koračnic.

Godba Nabrežina je zaslužno požela vrsto toplih aplavzov in s tem koncertom obogatila devinsko poletno glasbeno dogajanje.

Dekliški zbor Devin in Fantje izpod Grmade pa se v teh dneh že aktivno pripravljata na začetek nove pevske sezone. S prihodnjim tednom se bodo namreč začele pevske vaje. Zbora načrtujeta obnovo sporeda in nekaj celovečernih koncertov. Prav tako nameravata prirediti tudi drugačne kulturne večere v svojem sedišču v Devinu ter tudi v okoliških vaseh, od koder prihajajo pevci in pevke.

KMETIJSKI DNEVI V BOLJUNCU

V Boljuncu, pred Kulturnim domom »France Prešeren«, so v teku še zadnje priprave na letošnje Kmetijske dneve, ki se bodo začeli 14., in trajali vse do 17. septembra. Pokroviteljstvo nad letošnjo izvedbo so prevzele dežela Furlanija Julijska krajina, tržaška Pokrajina, Trgovinska zbornica in Kraška gorska skupnost ter vse občine na Tržaškem. Za pripravo Kmetijskih dnevov skrbi skupina Sintagma iz Trsta, gre za skupino mladih arhitektov in tehnikov, ki je poskrbela za celotno logistično in koordinacijsko pripravo Kmetijskih dnevov. Poleg sejemskega dela in razstave domačih živali, velja opozoriti na strokovne posvete in okrogle mize, ki jih bodo priredili v tem času. Prvo strokovno srečanje bo posvečeno vprašanju novega deželnega zakona o kraških parkih, ki bi, če bi bil sprejet, močno ogrožal kmetijstvo na našem Krasu. Naslednja okrogla miza bo posvečena možnostim razvoja pridelovanja oljk. Oljkarstvo doživlja namreč pravi preporod na Krasu in v sosedni Istri.

OPOZORILO SLOVENSKE SKUPNOSTI

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je pred dnevi naslovilo na vladnega komisarja v deželi Furlaniji - Julijski krajini, prefekta dr. De Feliceja, in na predsednika deželnega odbora Biasuttija pismeno opozorilo na problem dvojezičnih napisov na odseku hitre ceste Sv. Ana - Katinara. Supercesto bodo slovesno odprli 11. septembra, napisi, smerokazi in oznake krajev pa sploh ne upoštevajo dejstva, da je večji del ceste speljan po ozemlju dolinske občine, kjer se dvojezični napisi dosledno spoštujejo. Gre za eno temeljnih narodnostnih pravic krajevnega prebivalstva, ki je trdno zasidrana tudi v mednarodnih in notranjih italijanskih pravnih določilih. Slovenska skupnost zato ponovno zahteva spoštovanje omenjene pravice.

Društvo Slovencev miljske občine piše občinski upravi

Zvedeli smo za pobudo o poimenovanju »jezerc« v Osapski dolini. Zadeva sama po sebi ni napačna, če ne bi bilo nobene ozadja in samovolje, ali bolje rečeno, načrtnega potujčevanja slovenskih imen krajev, kjer že 1300 let Slovenci prebivamo. Prav zaradi tega želimo iznesti nekatera dejstva, ki jih miljski meščani ne poznajo ali popolnoma zanemarjajo:

1. Omenjena »jezerca« - »laghetti« niso naravnega nastanka, ampak nemarna in nenaravna zapuščina vsiljene, in kmalu potem propadle, opekarne »Val d'Adige«, ki je za sabo pustila v tisti zemlji nezapolnjene luknje, katere bi bila morala po vseh predpisih in obvezah zapolniti. Torej so nastala pred 20. leti, ko smo se uprli dovažanju vseh mogočih, tudi strupenih, odpadkov;

2. vsa dolina od Ospa do morja je bila do začetka tega stoletja eno samo močvirje. Po njem so prebivalci okoliških vasi (Osp, Mačkolje, Plavje, Oreh, Štramar in Žavlje) ribarili in nabirali trstičje. Ob glavnem toku Reke so plule večje barke do Vinjana in Križpota ter prevažale tam nasekani les in pridelano oglje. Manjši čolni so pripluli vse do Ospa. Komarji — in z njimi malarija — ter pomladanski in jesenski nalivi, ki so škodovali sosednjim obdelanim zemljiščem, so privedli osapskega dekana mons. Josipa Kompara, poslanca v istrskem deželnem zboru in v dunajskem

parlamentu, da je izposloval pri dunajski vladi izsušitev tega močvirja, ureditev in utrditev glavnega toka Reke ter odtočnih jarkov. Tako pridobljeno zemljo je dunajska vlada, na podlagi zakona o agrarni reformi, razdelila kmetom okoliških vasi: Osp, Mačkolje, Plavje, Oreh, Štramar in Žavlje, t.j. med kmete dveh obalnih katarskih občin Osp in Plavje. Mons. Josip Kompara je nato povezal vse nove lastnike v kmečko združenje, ki je skrbelo za redno vzdrževanje odtočnih jarkov. Odboru združenja so lastniki plačevali določeni znesek, ob izrednih prilikah pa so vsi lastniki prostovoljno prihiteli na utrjevalno delo.

Severni del doline, od glavne ceste do morja, je bil že več stoletij spremenjen v soline pod upravo miljske mestne oblasti.

Leta 1921, po priključitvi naših krajev k Italiji, je nova oblast združenja razpustila, ker ji ni bilo po godu nobeno slovensko društvo ali združenje, čeprav samo za vzdrževanje jarkov. Lastniki so morali svoj prispevek plačevati novi oblasti, jarke pa so morali sami vzdrževati.

Leta 1950, kot vemo, so dolino ob levem bregu Reke imenovano Šalvinovec in Landovec, odkupili od kmetov — tudi izkoriščajoč tedanje krizno stanje z obljubo stalne zaposlitve — in tam zgradili opekarne »Val d'Adige«, ki je delovala le ka-

dalje na 5. strani

Prejeli smo in objavljamo

Delegacija openske župnije pri tržaškem škofu

V petek, 17. avgusta 1990, je škof msar. Lorenzo Bellomi sprejel širšo delegacijo z Opčin, od Banov in Ferlugov.

Člani delegacije so g. škofu predložili naslednje utemeljene želje:

1. naj ostane v veljavi listina iz leta 1966. Ta jasno določa, da je župnija sv. Jerneja pastoralno središče za vse Slovence z Opčin od Banov in Ferlugov. Tukajšnji Slovenci zato zahtevajo, da ima ta župnija še naprej slovenskega župnika in da ostane še nadalje slovensko središče, kot je vedno, od vsega začetka, bila. Omenjena listina jasno določa tudi, da imajo italijanski priseljenci svoje pastoralno središče v cerkvi sosednje župnije, v Kraški ulici (Via Carsia);

2. naj ostane na Opčinah sedanji g. župnik, ki je zaradi svojih človeških lastnosti tako priljubljen in spoštovan;

3. naj župnija dobi slovenskega kaplana, ki naj popolnoma obvlada italijanščino. Ni res, da se župljani protivijo namestitvi slovenskih salezijancev, so pa žal prevečkrat zaprepaščeni nad zadržanjem nekaterih italijanskih kaplanov;

4. naj v sosednji župniji v Kraški ulici (Via Carsia) upoštevajo načelo enakopravnosti in enakovrednosti vseh župljanov ne glede na jezik, kot se to dejansko dogaja v župniji sv. Jerneja.

Delegacija je nato g. škofu izročila petico, katero je podpisalo 1290 (tisočdvesto devetdeset) polnoletnih župljanov, in mu povedala, da so župljani vznemirjeni in ogorčeni, zlasti še ker bi se za določene načrte lahko skrivale nam sovražne anahronistične sile, ki so s svojo izkrivljenostjo in s svojim nasiljem povzročile vedno samo nepopravljivo škodo. Delegacija mu je rekla tudi, da je nam primorskim Slovincem Cerkev žal naredila že več krivic. Prosimo ga, da nam da jasen in nedvoumen odgovor.

V sproščenem in tudi prisrčnem razgovoru, ki je trajal več kot poldrugo uro, je g. škof delegaciji zajamčil:

— da ostaja listina iz leta 1966 neokrnjena v veljavi,

— da bosta v župniji sv. Jerneja še naprej imela svoj sedež slovenski župnik in tudi slovenski kaplan, in

— da bo torej župnija svetega Jerneja tudi v prihodnosti pastoralno središče za vse Slovence s celih Opčin, Banov in Ferlugov.

Žal pa ni dal dokončnega odgovora o premestitvi g. župnika, ker še ni prejel odgovora slovenskih salezijancev, ki naj bi prevzeli župnijo v popolno upravo s slovenskim župnikom in kaplanom.

Tečajji

»Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje« prireja v šolskem letu 1990/91 sledeče tečaje:

Pokrajina Trst

1. za dodeljene uradniškemu delu - 1. letnik (1200 ur)
2. za uradnike uvozno-izvoznega podjetja - 2. letnik (1200 ur)
3. za obdelovalce kamna - 2. letnik (1200 ur)
4. za bančno tehniko (30 ur)
5. za psihologijo prodaje in marketinga (50 ur)
6. za upravljanje podjetij (60 ur) - pogoj za vpis dokončana višja srednja šola
7. za strojepisje (150 ur)
8. srbohrvaščine (120 ur)
9. za knjigovodstvo in fiskalne obveznosti v podjetju (80 ur)
10. za programiranje na personal computerju z razvitejšimi jeziki (200 ur) - pogoj za vpis dokončana višja srednja šola
11. za osnovno informatiko in MS-DOS (60 ur)
12. Word processing - tečaj urejevanja besedil (60 ur)
13. za uporabo programa Data base (60 ur)
14. za animatorje na socialno-kulturnem področju (60 ur)
15. za upravljanje kmetij namenjenih kmečkemu turizmu (60 ur)
16. za cvetličarstvo in okrasne rastline (80 ur)

Pokrajina Gorica

1. za kuharje - 1. letnik (1000 ur)
  2. za prodajalce - 2. letnik (1000 ur)
  3. angleščine (120 ur)
  4. za strojepisje (150 ur)
  5. bančne tehnike (30 ur)
  6. za upravljanje osebja - plače in ostale obveznosti (80 ur)
  7. fitopatologije (30 ur).
- Vpisovanje in podrobnejše informacije do 21. septembra t.l.:

v Trstu — na sedežu Zavoda, ul. Ginnastica 72 (Dijaški dom), tel. št. 577941; na sedežu Kmečke zveze, ul. Cicerone 8/B, tel. št. 362941 (za tečaje iz kmetijstva); v Gorici — na sedežu Zavoda, ul. Croce 3, tel. št. 0481/81826.

—o—

DRUŠTVO SLOVENCEV MILJSKE OBČINE PIŠE OBČINSKI UPRAVI

nadaljevanje s 4. strani

kih 15 let. Tudi to je bila načrtno in zvihtop izpeljana odtujitev zemlje slovenskim kmetom;

3. dejstvo, da omenjeni kraj ima že svoje izvirno ime »Salvinovec« in »Landovec« dokazuje, da kraj ne potrebuje nobenega drugega imena, če res hočemo spoštovati vse moralne in naravne zakone.

Do danes so vse oblasti našim ljudem in krajem samovoljno in nasilno »uradno« pačile in spreminjale imena, kar je v sedanjih časih demokratične odprtosti in razgledanosti nedopustno in nesprejemljivo.

Naše Društvo upa, da ne bo občinska uprava kaj takega dovolila tudi zaradi dejstva, da je naše Društvo že 30. novembra 1989 sporočilo občinski upravi svojo željo po srečanju in sodelovanju v vseh zadevah, ki se nanašajo na slovenske občane, kot je to delalo s prejšnjimi upravami. Žal do danes nismo še prejeli na tisto pismo nobenega odgovora.

S spoštovanjem.

Predsednik D.S.M.O.
Kiljan Ferluga

Znamenje pri Ferletičih

Avgustovski popoldan v nedeljo, 19. avgusta, je v Dolu pri Jamljah prerasel v nepričakovano lep in prisrčen domači praznik, ki se bo v našem spominu ohranil tudi po vidnem znamenju — novi kapelici Srca Jezusovega v zaselku Ferletiči, nedaleč od karabinjerskega poslopja. Kapelico je ob svoji novi hiši postavil domačin

rice v Trst, se bo pri Ferletičih poslej vredno ustaviti.

Nedeljski spored je potekal v dveh delih: najprej slovesna maša v kapeli Marijinega brezmadežnega Srca v šolskem poslopju v Dolu in nato blagoslovitev novega znamenja pri Ferletičih. Oba obreda je vodil lazarist Ivan Štanta, mirenski rojak, misijonar na Madagaskarju. Tudi pevci so prišli iz Mirna in pod vodstvom Andreja Budina izvedli širok, praznični program. Sodelovale so tudi domače pevke, ustrezno mesto pa je dobilo tudi ljudsko petje. Pred blagoslovom kapelice je spregovoril domači župnik Anton Prinčič s splošno predstavitvijo okvirov in pobud, iz katerih je kapelica zrasla, nato pa še misijonar Štanta o duhovnih razsežnostih verskega znamenja. Kar spontano je prišlo do zahvale snovalcu in graditelju znamenja Cirilu Ferletiču, sam pa je zahvalo razširil na vse, ki so mu pri tem pomagali in predvsem tudi v božjega Stvarnika, ki mu je opravljeno delo omogočil. Med Cirilovimi prijatelji smo na slavju opazili več duhovnikov od Mirenskega Grada do Svete gore. Zlatomašniku dr. Kazimiru Humarju, ki prihaja v Dol v redno pastoralno pomoč, pa je zbor že po maši zapel priljubljeno Riharjevo »Zlatomašnik bod' pozdravljen«. Pri blagoslovu je bil navzoč tudi doberdobski župan Lavrenčič. Dvojezični vložki pri obeh obredih pa so le še potrdili, kako se med ljudmi dobre volje, ki črpajo iz evangelija.

Na obeh krajih se je zbralo številno občestvo, Ciril pa je poskrbel še za široko pogostitev v bližnjem, prijaznem gostišču Kekec. S sproščeno, veselo pesmijo smo se poslavljali od tega lepega dne in tega lepega kraškega zaselka ...

P. B.

Slovenski center za glasbeno vzgojo

Emil Komel v Gorici sporoča, da bo vpisovanje v različne tečaje za šolsko leto 1990-91 potekalo po naslednjem urniku:

Doberdob: v sredo, 12. t.m., od 19.30 do 20.30 na sedežu;

Standrež: v sredo, 12. t.m., od 18. do 20. ure na sedežu;

Števerjan: v nedeljo, 9. t.m., od 11. do 12. ure na sedežu;

Podgora: v sredo, 12. t.m., od 17. do 18. ure na sedežu.

Poučevali se bodo naslednji instrumenti in predmeti: klavir, orgle, violina, čelo, kljunasta in prečna flavta, oboa, fagot, rog, kitara, harmonika, solopetje, zborna petje, teorija in solfeggio, harmonija, glasbena zgodovina. Za najmlajše tečaj do, mi, sol.

Ciril Ferletič na idiličnem razpotju sredi kraške gmajne. Že prvi pogled na znamenje mimogredočega osvoji in mu takoj pove, da je bila grajena z vero in srcem. Jezusov kip se je znašel v enkratnem skladju človeka z naravo, celotna kapelica je izdelana do potankosti od marmornatih plošč do mozaika v oboku. Dovršeno mojstrsko delo je tudi kamniti zid, ki znamenje obdaja. Če se torej peljemo iz Go-

Pomembno politično srečanje ljudi ob meji

Na pobudo načelnika svetovalske skupine Slovenske skupnosti iz občine Sovodnje Branka Černica in Zorka Pelikana, ki je pri novogoriškem Demosu odgovoren za mednarodno sodelovanje, je pretekli teden potekalo v Orehovljah (»Pod lipo«) srečanje med predstavniki Slovenske skupnosti iz sovođenjske sekcije in predstavniki Demosa iz Mirna.

Srečanje lahko označimo kot prvi stik med političnimi predstavniki sorodnega mišljenja iz dveh krajev, Sovodnj in Mirna, ki ju danes sicer loči državna meja, a ki sta še v bližnji preteklosti spadala v isto občino, v občino Miren. Velja poudariti, da je ta oživljeni stik prav gotovo posledica ugodnih sprememb v Sloveniji v smeri političnega pluralizma. To so ugotavljali tudi gostje mirenskega Demosa, ki so menili, da so politične spremembe v Republiki Sloveniji prinesle somišljenikom edine slovenske stranke v Italiji tudi politične sogovornike. Tako se zdaj pojavljajo — kot so ugotavljali vsi prisotni — sorodni problemi, ki so posledica teritorialne bližine in nove politične realnosti.

Predstavniki Slovenske skupnosti in Demosa so se v prijateljskem razgovoru

dotaknili nekaterih konkretnih problemov. Glede kamnoloma Lokvica so se vsi prisotni strinjali, da na Lokvici ne bi smelo biti kamnoloma in to predvsem iz ekoloških razlogov, da pa se strinjajo z iskanjem primernejše lokacije, v kateri kamnolom ne bi predstavljal nevarnosti za naselja in vire pitne vode.

Predstavniki Demosa so prijatelje Slovenske skupnosti tudi seznanili o Demosovi pobudi v zvezi s povojnimi deportiranci, pobudi, ki jo je osvojila tudi skupščina. Prisotni so tudi poudarili nujnost, da se opravi analiza zemlje v hruškovih nasadih, podobno kot so to že storili v Sovodnjah. Nasplošno pa so prisotni politični predstavniki izrazili željo po stalnem sodelovanju tudi na kulturnem in društvenem področju in poudarili potrebo, da skupno razrešujejo probleme, ki jih združujejo, ne glede na ločitev, ki jo povzročata sedanja državna meja. V preteklosti so takšne težnje že obstajale (pomislimo le na obmejna srečanja, na delovanje cerkvenega pevskega zbora), zdaj jih je treba le še utrditi. Ob skupnem delu bo mogoče pojem slovenstva okrepiti in ga nasloniti na trdna, realna tla.

JUBILEJNA DRAGA '90

■ nadaljevanje iz strani 1

državic išče samostojnost, Nemci se združujejo, Sovjetska zveza razpada. V post-moderni dobi bi se narodi ne smeli več zoperstavljanje. Ne bi smeli več misliti na to, kdo bo koga, ampak kaj bomo storili iz nas samih, je poudaril Škamperle. Bodočnost bo pokazala, ali bo Evropa, ki dandanes prisega na človekove temeljne pravice, zmogla toliko demokratične zavesti, da bo dopustila enakovreden in suveren razvoj majhnih dežel. To bi se vsekakor moralo zgoditi, saj je že Kant izrazil misel, da je temelj svobode izražanje v materinem jeziku.

Igor Škamperle je v svojem predavanju razložil tudi filozofski pomen postmodernizma. Njegovo bistvo je, da ne priznava več samo ene, absolutne resnice, ampak več resnic. Ne govori torej več o drevesu, ampak o travi. To nujno privede člo-

siko je izrazil svoje poglede na nacionalno vprašanje, na dan pa so prišla tudi mnjenja o delovanju in pomenu nove slovenske vlade.

NOVE NALOGE SLOVENSKE CERKVE

Nedeljski kulturni spored letošnje Drage se je dopoldne pričel s predavanjem Janeza Pogačnika, župnika v Trnovem pri Ljubljani, ki je občinstvu predstavil svoje poglede na naloge in vlogo slovenske Cerkve v vrtincu sodobnih dogajanj. Uvodoma je omenil štiri bistvene silnice, ki so vplivale na mišljenje in usodo našega naroda: krščanstvo, slovenska kultura, totalitarni režim in evropski vpliv. Krščanstvo je izoblikovalo kulturno in etično podobo našega naroda. Po drugi svetovni vojni je mnogo ljudi iz strahu zapustilo Cerkev, slednja pa je bila prisiljena odbijati udarce in se je zato vedno bolj zapirala sama vase. Pri tem pa je ostala korak za Evropo, saj ni imela možnosti, da bi poglobila nekatera bistvena vprašanja. Kar zadeva kulturo, je predavatelj opozoril, da je bila za naš narod še posebno pomembna, tudi glede na to, da se Slovenija ni mogla ponašati z ekonomsko ali vojaško premočjo. Komunistični režim, ki je hotel imeti monopol nad vsem javnim življenjem, je prizadejal našemu človeku ne samo zunanje (npr. gospodarske), ampak tudi manj vidne, a toliko bolj globoke duševne rane. O sodobni Evropi pa je dr. Pogačnik menil, da daje vedno več poudarka občim človeškim vrednotam, pri tem pa je na žalost »spregledala« Boga. Zaradi tega so se etične vrednote pri nekaterih sprevrgle v individualizem, nacionalizem, narcizem ...

V svojem razmišljanju se je predavatelj dotaknil tudi vprašanja sprave. Da je do sprave resnično prišlo, dokazuje že dejstvo, da je na tej spominski slovesnosti bila tudi sv. maša. Vsekakor pa bo do dejanske sprave prišlo šele po dolgem procesu, saj je ni mogoče kar tako na hitro izsiliti. Predavatelj je nato nanizal bistvene zgodovinske podatke o slovenski Cerkvi. Zaradi povojnega pritiska se je dejansko umaknila iz javnega življenja in se čedalje bolj zapirala v svoj krog. Ko pa enkrat zaideš v geto, je težko priti iz nje, tudi tedaj, ko se razmere spremenijo. Dandanes je slovenska Cerkev preveč klerikalna, je menil Janez Pogačnik. Laiki v njej še nimajo tiste prave vloge, ki jim pripada po koncilu.

Skoraj pol stoletja komunističnega režima je Cerkvi na Slovenskem nedvomno zapustilo globoke sledove. Napak pa bi bilo, da bi danes vso krivdo za trenutno stanje pripisali bivši vladi, je opozoril predavatelj. Tako mišljenje bi nas namreč oddaljilo od avtokritike, ki pa je bistvena predpostavka za napredovanje. Poleg tega je predavatelj opozoril, da je v našem evropskem svetu potrebna ponovna evangelizacija, ki jo je dejansko težje izvesti kot pa spreobračati ljudi h krščanski veri.

Cerkev mora biti navzoča v središčih vsake družbe, je nadaljeval predavatelj. Vključena mora biti tudi v politično življenje, a ne v strankarskem smislu. Biti mora nepristranska in vse dogodke ocenjevati z etičnega stališča. Mnogo kristjanov si danes v Sloveniji želi svojo stranko. To pa bi bil dvorezen nož, je opozoril Janez Pogačnik, saj bi tako tvegali, da se ponovno zapro v svoj geto. Prav je torej, da so kristjani prisotni v vseh političnih strankah in preko njih vplivajo na spremembe v Sloveniji. V prvi vrsti je treba premagati odpor do politike in se znebiti prepričanja, da je nekaj umazanega.

Predavatelj je zaključil z mislijo, da bo Cerkev na Slovenskem sodelovala z vsemi silami, ki si prizadevajo za svobodnega, samozavestnega človeka. Med konkretnimi predlogi pa je omenil potrebo po imenovanju posebnega škofa, ki bi skrbel za Slovenijo po svetu. Obenem je poudaril, da se mora slovenska Cerkev zavzemati za lastno škofovsko konferenco, kar so na primer že dosegli na Češkem in Slovaškem. Bistveno pa je, da Cerkev v tem času sodobnih premikov ostane realistična, racionalna, predvsem pa etična. Doseženi razvoj mora tudi krščanstvo podpirati z vso svojo silo.

Na letošnji Dragi so predavali še dr. Zdravko Inzko iz Koroške in Spomenka Hribar, Ivo Jevnikar, Karel Smolle in Janez Zorec. O njihovih izvajanjih bomo še pisali.

—o—

V ponedeljek, 3. t.m., je bila na Kosovu splošna stavka albanskega prebivalstva. V vseh večjih mestih je stavka povzročila precej težav, saj so bile trgovine zaprte in tudi v tovarnah je prišlo do zastojev. V albanskih šolah ni bilo pouka. Stavko je proglasila albanska alternativa.

V Santiagu so v torek, 4. t.m., z državnimi častmi pokopali posmrtno ostanke predsednika Allendeja, ki je leta 1973 postal žrtev vojaškega udara. Pogreba so se udeležili tudi številni zastopniki tujih vlad. Pokopali so ga v mavzolej, kjer so pokopani vsi čilski predsedniki.

DOM MANGART

ŽABNICE — KANALSKA DOLINA
tel. 0428/63173

Primerno izhodišče za izlete v tri dežele in pet dolin.

— — —

Nova uprava nudi za julij in september enotedenski polpenzion za 234 tisoč lir.

veka v negotovost, ki pa je lahko tudi prednost, saj nas vodi v iskanje novih poti. Iz vsega tega izhaja ugotovitev, da se bo treba v tem sodobnem svetu odpovedati tako imenovani kulturni hierarhiji. Na noben način namreč ni mogoče določevati prednosti ene kulturne tradicije pred drugo. Narod ostaja torej tudi znotraj postmoderne misli kot združena celota. Narodno čustvo se nujno razlikuje od ideologije, je privilegirani prostor človekovega čutenja in izražanja. Škoda bi bilo ta prostor uničiti, ko pa se v njem skriva toliko zakladov. Slovenec bo prav preko svojega slovenstva spoznal tista bistvena izkustva, ki nam jih izročja svet. Na goro, ki nam je skupna, smo prišli po različnih poteh. Ohranimo jih.

Narod ni nekaj svetega, je še rekel predavatelj. To bi nas privedlo v poganstvo in nacionalizem. Sveto je edinole človeško življenje. Narod je nekaj, kar nam preprosto veliko pomeni, njegova volja po suverenosti pa nekaj normalnega. Kar zadeva Slovenijo, si je Škamperle zastavil vprašanje, ali je možno, da bi Slovenci ustanovili svojo državo in ali bodo sploh zmogli toliko življenjske moči. Včasih ima človek kar slab občutek. Zdi se, kot da bi te volje ne bilo. Škamperle je svoje predavanje zaključil z mislijo Ivana Hribovskega, ki je zapisal, da ne raste rod iz domovine, ampak obratno: brez nas domovine ni. Ona ni torej nič drugega kot naša življenja.

V pogovoru, ki se je razvilo ob koncu srečanja, je občinstvo poglobilo nekatere točke predavateljevega razmišljanja. Mar-

Katoliška knjigarna - Gorica

Z NOVO UPRAVO SLOVIMPEX

nudi odjemalcem vse, kar učenci in dijaki potrebujejo za šolo; ima bogato izbiro pisarniških potrebščin; ima na razpolago najnovejše slovenske knjige; je bogato založena z devocionalijami in vsemi nabožnimi predmeti.

Gorica, Travnik, 25 — Tel. 0481/84407

Novice

Predsednik Mednarodne banke Conable je včeraj, 5. t.m., zaključil svoj obisk v Jugoslaviji, ki se je začel minulo soboto. Zadnja dva dneva je preživel v Sloveniji, kjer se je srečal s predstavniki slovenskih republiških organov. Razgovarjal se je tudi s slovenskim finančnim ministrom Kranjcem in predstavniki slovenskega gospodarstva.

—o—

V Ljubljani je umrl slovenski dramatik, pisatelj, pesnik in esejist Jože Javoršek. Njegovo pravo ime je bilo Jože Brejc, 20. oktobra bi dopolnil 70. let. Rodil se je v Velikih Laščah, med vojno je bil pri partizanih in je maja leta 1945 prišel tudi v Trst. Bil je prvi povojni ravnatelj Radia Ljubljana, po študiju v Parizu so ga za pet let zaprli. Napisal je vrsto del, ki so v slovenski javnosti vzbudila veliko pozornost. Lani je v dveh knjigah izšlo delo »Spomini na Slovence«.

—o—

Nadaljuje se obisk papeža Janeza Pavla II. v Afriki. V tanzanijski prestolnici Dar Es Salamu je v nedeljo, 2. t.m., imel pomemben govor, v katerem se je zavzel za sodelovanje med kristjani in muslimani za gradnjo pravičnejše družbe. Do 10. septembra, ko se bo vrnil v Rim, bo obiskal še Ruando, Burundi in Slonokoščeno obalo.

—o—

V Trstu se je ta teden začel tradicionalni seminar za slovenske šolnike. Seminar, ki je vsebinsko in strokovno razdeljen na ciklese za vzgojiteljice, učitelje in profesorje, obsega tudi skupna predavanja. Trajal bo do 14. septembra.

»Glasbeni tedni«

Stresa, konec avgusta

Leto za letom se poletni glasbeni festivali kažejo kot tradicionalna manifestacija, ki priključijo veliko ljubiteljev glasbe in turistov iz najrazličnejših krajev. Tako tudi ob mikavnih obrežjih jezera Lago Maggiore v severni Italiji, kjer je zlasti prisotno veliko število obiskovalcev iz Francije, Švice in drugih delov zahodne Evrope. V kongresni palači, na Boromejskih otokih in v cerkvi sv. Ambroža se v dobrih dvajsetih dnevih poteka tega festivala zbere lepo število poslušalcev, ki sledijo simfoničnim, komornim in solističnim koncertom domačih in tujih, vedno pa nadvse afirmiranih umetnikov.

Glasbeni tedni (Settimane musicali) v Stresi so letos dosegli še devetindvajseto izdajo. Letošnji koncerti se odvijajo v času med 23. avgustom in 18. septembrom. Začeli so z nastopom Filharmoničnega orkestra iz Moskve, zaključili pa se bodo s koncertom Filharmoničnega orkestra milanske Scale. Vmes je na sporedu cela vrsta nastopov komornih orkestrrov in ansamblov, kvartetov in triov ter solistov (pianisti, violinisti, čelisti, orgle itd.). Med večjimi ansambli pa naj omenimo še Češki filharmonični orkester, angleški komorni orkester, Wien-Berlin Ensemble, komorni orkester iz Lozane. Letos je na žalost izpadel kak večji orkestralno-vokalni ansambel, ki je navadno odprli festival v Stresi s kakim delom tovrstne zlasti nabožne literature (maša, kantata, oratorij). Menimo, da bi med vsemi nastopi moral vsako leto biti tudi kak tak ansambel, ki dà svoj poseben ton celotni prreditvi.

Kot že omenjeno, se je festival začel z nastopom moskovskega filharmoničnega orkestra. Dirigiral je Dimitrij Kitaenko, solist pa je bil trobentar Maurice André. Na sporedu so bila dela Weberja, Haydna in Čajkovskega. Uvertura k operi Oberon C. M. von Weberja je pričarala zgodnji romantični zanos evropske glasbe. Sle-

dil je Haydnov Koncert v Es-duru za trobento in orkester, verjetno višek tega lepega koncertnega večera v nabit polni vedno prevroči dvorani Kongresne palače. Avstrijski klasični skladatelj je s tem solističnim delom za sicer v tem obdobju malo obravnavano glasbilo z orkestrom potrdil svoj optimizem, blešč in tehnično popolnost. Francoski solist-trobentar, ki sodi med svetovne vrhove svojega instrumenta pa je dokazal popolno obvladanje trobente, tega vedno lepega in izrazitega solističnega glasbila vseh časov. Ob koncu je na splošno zahtevo publike dodal še dve solistični točki, med njimi incizivno francosko renesančno skladbo. Moskovski orkester z dirigentom in solistom so ob koncu želi res za sluzen in dolg aplavz.

Naslednji večer je bil izrazito komornega ali bolj solističnega značaja. Morda je bila dvorana Kongresne palače za to še prevelika in prav gotovo bi tako interpretoma kot predloženi glasbi bolj ustrezala zadržana in igriva mala »dvorana preprog« v Boromejski palači na očarljivem otoku Isola Bella. Nastopila pa sta mezzosopranistka Lucia Valentini Terrani in pianist Michele Campanella. Oba sta že zelo poznana koncertista, vsak na svojem področju, tu pa sta ustvarila prijeten glasbeni duo. Na sporedu so bili izključno samospjevi Roberta Schumanna. Verjetno je tudi tak monografski program precej zahteven, gotovo sicer primeren za tak festival kot je v Stresi. Vseeno pa bi morda majhna variacija v njem le nekoliko popestrila celotni večer. Vsekakor sta umetnika le potrdila svoj sloves in ustvarila res primerno atmosfero ob poslušanju romantičnega nemškega »Lied«-a.

Letošnji glasbeni festival v Stresi se torej ponovno ni izneveril svoji že začrtani poti. Zvest veliki tradiciji, predvsem klasične glasbe od baroka do moderne brez sodobnih novotarij predstavlja še za naprej lepo umetniško tribuno

a. b.

France Bevk *Legenda o božji martri*

17. septembra letos bo poteklo 100 let, odkar se je v Zakojci rodil pisatelj, urednik in javni delavec France Bevk. Umrl je pred dvajsetimi leti natančno na svoj 80. rojstni dan in je pokopan v Solkanu. 16. septembra letos bodo v Zakojci slovesno izročili javnosti pisateljevo obnovljeno rojstno hišo. Ob tem pomembnem slovenskem kulturnem jubileju objavljamo v njegov spomin občuteno napisano *Legendo o božji martri*, katere dogajanje je postavljeno prav v naše obmorske kraje.

Ur.

Nikodem je bil Jožefu iz Aritmateje pomagal sneti Jezusovo telo, ga z dišavnimi poviti in položiti v grob. To mu ni šlo več iz spomina; Jezusovo trpljenje in smrt sta mu bila grenko legla v srce. Prizor Križanega, ki ga je videl viseti na svetem lesu in ga potem držal v svojih trepetajočih rokah, se mu je neštevilnimi ranami in krvavimi sragami neizbrisno vtisnil v dušo.

In še v dneh, ko je hodil po tujih deželah in oznanjeval Jezusove nauke, je črpal svojo moč iz bridkega spomina na razbičano, prebodeno Zveličarjevo telo. Trp-

ljenje Boga človeka je napolnjevalo vse njegove misli, mučilo ga je še v sanjah. Trudil se je, da bi množicam opisal, kar je dan na dan gledal s svojimi duševnimi očmi. Ni bilo mogoče. Rad bi bil potomec ohranil podobo božje martre, ki je ni bilo mogoče orisati z besedo. Odločil se je, da jo upodobi v lesu.

Šel je in posekal drevo, ki je bilo zraslo na grobu prvega mučenca. Tesal je in rezljal, da mu je pot v debelih kapljah lil z obraza. Med delom ni čutil sonca, ki je toplotno prigrevalo, ni videl ne modrega neba ne zelene pokrajine okoli sebe. Pogled mu je bil uprt nekam v notranjost, v dušo, v spomin na trenutke, ko je pomagal snemati Jezusovo telo in ga polagati v grob, v privid bridkih ran in nepopisnega trpljenja.

In z vsakim udarcem, z vsako treščico, ki je odletela, je nastajalo izmučeno Jezusovo telo. Najprej noge, nato trup in roke, vse telo do božjega vratu, na katerem je visela mrtva glava in se nagnjena sklanjala na prsi. In po vsem telesu, po rokah in po nogah, je vrezal globoke rane in praske, sledove težkih muk in velikega trplje-

nja, smrtnih srag in presvete krvi. In vsaka ranica in sragica ga je bolela, kakor da jo on seka Odrešeniku s svojim dletom in tega niso storili z njegovi krvniki. Hkrati pa je čutil neizmerno olajšanje, kakor da presaja bolečino iz svoje duše v les.

Pred njim je zrasel križ, Jezusovo telo, podoba, kakršno je nosil v svojem spominu, tako veličastna v svoji popolnosti, da je pred njo sililo na kolena.

Manjkala je le še glava.

Nikodem je delal kakor v omotici; ni se vpraševal, zakaj in kako se je lotil dela pri nogah, tam kjer bi ga moral končati. Telo je izražalo zgolj človeške muke, na obrazu pa naj bi se zrcalilo božanstvo. Nastavil je dleto in ko je odletela prva treska so mu omahnile roke, vzdih se mu je izvil iz prsi. Kako naj upodobi zemsko trpljenje, pomešano z božansko radostjo, vseodpuščajočim usmiljenjem in ljubeznijo? In še in še ... Da, saj je vse nosil v duši, toda njegove človeške roke so bile preokorne, da bi to — stokrat neizrazno — prenesle v les ... Predrzo je zaupal sam vase.

Obšla ga je potrnost; sedel je in se zamislil predse. Toda ni izgubil upanja, obvladalo ga je še večje hrepenenje kot prej. da bi dovršil svoje delo, upodobil božjo martro. Sklenil je roke in vroče molil k Bogu, šepetaje ponavljal besede: »Gospod,

Izšla je zadnja številka Primorskih srečanj

Zadnja številka Primorskih srečanj, 111. po vrsti, ki izhaja v Kopru, Idriji in Novi Gorici, vsebuje vrsto zanimivih člankov, razmišljanj in razprav o argumentih, ki zadevajo predvsem življenje in zgodovino tega obmejnega področja. Poleg tega je bogato opremljena s kvalitetnimi literarnimi, pesniškimi in proznimi prispevki. Med članki, ki približe zadevajo zgodovino slovenske manjšine v Italiji, naj omenimo zapis pokojnega raziskovalca Gina Brazzadura z naslovom: »Kultura in meja«. Avtor se je osredotočil predvsem na analizo dogodkov od druge polovice 19. stoletja dalje. Vsako obmejno območje je pravi preizkusni kamen za vse tisto, kar pojmuje kot kulturo, je napisal Brazzaduro. O problemu Trsta pa je menil sledeče: »Trst je mesto naglega vzpona in nagle rasti, ki so jo spodbujali geopolitični in ekonomski dejavniki. V sorazmerno kratkem času je bilo mesto sposobno asimilirati znatne priselivitvene tokove, ki so se stekali iz različnih smeri. Šlo je za dokaj travmatičen proces, pri katerem je poglavito zedinjevalno vlogo odigrala raba italijanskega jezika, oziroma točneje tržaškega dialekta. Brez uporabe italijanščine se ni bilo možno vzpenjati po lestevici družbene hierarhije... Tako je torej treba razumeti vso "filozofijo" prostovoljne asimilacije...« Proti koncu 19. stoletja so se začeli Slovenci povezovati v lastne organizacije, berno še v članku. Po šestdesetih in sedemdesetih letih se je torej tako imenovana »naravna« asimilacija Slovencev upočasnila zaradi cvetočega razvoja mreže avtonomnih socialnih, kulturnih in ekonomskih organizacij. Slovenska kultura je začela nastopati kot enakopraven del mesta. Kot odgovor na to pa je na primer na upravnem področju tržaški občinski svet (ki je zaradi posebne položaja Trsta opravljal tudi funkcijo skupščine), izkoriščal vse dovoljene in nedovoljene

možnosti, da bi si ohranil popolno hegemonijo, pri čemer je uporabljal nedemokratske volitve in šolske predpise, je zapisal Brazzaduro. Odpor do Slovencev je postajal vse močnejši, in pri Italijanih se je uveljavilo prepričanje o »superiornosti« svojega jezika in kulture nad Slovenci, saj je na primer Slataperju ušlo, da je »slovensčina jezik, ki se še ni tako razvil kot naš...«.

Brazzaduro dalje obravnava primer Reke in zaključuje, da se je tudi v Trstu vse končalo s prevlado kulture prvenstva (»Naša kultura je vzvišena nad vašo«) in težnjo po asimilaciji, namesto da bi se uveljavila kultura različnosti in želja po medsebojnem spoznavanju. V Trstu bo torej problem ostal odprt, dokler se mesto ne bo sposobno poglobiti v lastno dušo in priznati lastnih korenin, saj sicer ne bo moglo osvojiti jasne vizije sveta in postati resnično svobodno. Kdor pa svoje preteklosti ne pozna, ne more zagospodariti s svojo usodo.

Zdenka Lovec je za to številko Primorskih srečanj napisala članek o lanski sezoni tržaškega Slovenskega stalnega gledališča. Avtorica piše o nagradah, ki so jih prejeli posamezni igralci in režiserji, navaja vseh sedem iger, ki jih je lani SSG vključilo v svoj spored, ob koncu pa opozarja na težko finančno stanje te slovenske gledališke hiše.

Omembe vreden je tudi članek Davida Malničiča o razvojnih perspektivah treh primorskih prostih con v Kopru, Sežani in Vrtojbi. Pisec ugotavlja, da na tem področju še zdaleč niso bile izkoriščene vse možnosti, delno zaradi nepravilnih zakonov, delno pa zaradi gospodarskih težav. Primorske obmejne proste cone so po Malničičem prepričanju učinkovito sredstvo za c vrednotenje ekskluzivne obmejne lege Primorske. Meja med Italijo in Jugoslavijo v zadnjem času prerašča zgolj okvir obeh držav in vse bolj

postaja meja med Evropsko skupnostjo in svetom Balkana, Podonavja in vzhodne Evrope.

Zadnja številka Primorskih srečanj objavlja tudi članek Mira Kocjana, ki piše o svojih pogledih na dogodke po drugi svetovni vojni. Svojo pozornost je avtor posvetil predvsem tržaškemu vprašanju, Osimskemu sporazumu, Rapalski pogodbi in Londonskemu memorandumu, po namenu katerega naj bi manjšine postale »moste« med narodi in državami. Obenem naj omenimo še zapis Rafka Dolharja o dveh monografijah, ki sta izšli v spomin na Lojzeta Bratuža.

Ob koncu naj še povemo, da so prve strani 11. številke Primorskih srečanj posvečene »sporu« med Jolko Milič, ki je v svojem običajnem zbadljivem tonu napisala svoje stališče o sestopu z oblasti, in članom predsedstva Slovenije Matjažem Kmeclom.

PRVO SREČANJE MED UREDNIKI DOMA IN PO SVETU

■ nadaljevanje z 2. strani

stične oblasti, ki je njihove revije zapostavljala in jim, vsaj nekaterim, celo onemogočala prodajo v matici. Boris Pahor in Vladimir Vremec pa sta napovedala, da tržaški reviji Zaliv in Most po vsej verjetnosti ne bosta več izhajali, ker so se razmere, ki so privedle do njunega rojstva, bistveno spremenile.

pomagaj mi, ozri se na svojega hlapca!« In ko ga je slednjič izmučenega premagal spanec, se je nemiren premetaval v sanjah: »Jezus, pomagaj!«

Nenadoma je zaslišal glas: »Nikodem, vstani!«

Zdrznil se je v spanju in odprl oči. Toda ni se docela prebudil; bilo je, kakor da se vse godi le v sanjah. Pred njim je stal Bog, sam Jezus Kristus. Prav tak kot tedaj, ko je visel na križu, le da so mu bile zdaj oči odprte, obraz pa mu je ožarjal nasmehek milosti.

Nikodem ni mogel verjeti. Toda prikazen je bil tako živa, da ni smel dvomiti. Obšel ga je božji strah, padel je na kolena in se ni upal ozreti v sveti, izmučeni obraz.

»Jezus, moj Odrešenik!« se je vdano trkal na prsi.

»Nikodem, pravim ti, vstani!« je bilo znova slišati.

Nikodem je poslušal kot mesečnik, ki je brez zavesti in volje. Dvignil se je in stal pred Gospodom.

»Vzemi dleto! Dovrši svoje delo!«

Na ukaz, ki se mu ni mogel ustavljati, je Nikodem vzem dleto. Čutil je novih moči. Drhteče roke so vrtale, dolble v les, rezljale, treske so odletavale. Oči so ga pekle, kri mu je gorela kakor v vročici, pot mu je oblivlalo telo. In zopet ni bilo zanj zemlje ne neba, ni se zavedal niti lastnega telesa.

Jezus pa je ves ta čas stal pred njim z nagnjeno glavo; zdelo se je, da so mu sinje ustnice pravkar izrekle besede: »Oče, odpusti...« Izpod trnjeve krone so se mu čez blede, upala lica vlekli curki strjene krvi. Neizrazno njegovega obličja se je kot svetel žarek navdihla pretakalo v Nikodemovo dušo, prehajalo v tresoče se roke, ki so upodabljale potezo za potezo.

Jezus je izginil kot meglica v soncu. Na mestu, kjer je bil stal, je bil v pesku vtisnjen sled njegovih nog. Za njim je ostal vonj po vrtnicah, ki so vzžarele v južnem soncu.

Nikodemove roke so izpustile orodje in omahnile ob telesu. Narejen je bil poslednji vrez, delo je bilo končano. Občutil je težko izmučenost telesa in duše. Pred njim je stala božja martra, podoba človeškega trpljenja in božje ljubezni, popolnejša, kakor jo je nosil v spominu.

Navrhan hvaležnosti, z drhtečim srcem je padel na zemljo in umrl. Delu je dal svojo dušo.

★

Božja martra je stala v skrivnostnem mraku cerkve in delila milosti.

Glas o njej se je bil raznesel po vsej daljni okolici. Ljudje so romali od vseh strani in poklekali pred Križanega. Nihče, ki ga je videl, se ni mogel ubraniti solz. Zakrknjenim so se mečila srca, obupanim

se je porajalo novo upanje. Tisoči so se preobračali, tisoči so našli pomoči. Ozdravljeni so bili na telesih in na dušah gnusnih boleznih in vnebovpijočih grehov. Vladala je božja ljubezen, ki je bil kot vonj pomladnih vrtov.

Leta so tekla ko voda v brzici, nastopili so hudi časi...

Odnekod se je bilo zaneslo črno seme, palo na tla in vzklilo. Zrasla je zavist in pognala visoko steblo, njena senca je pala čez vse duše. Ljudje so besno zavračali tuje procesije, ki so prihajale h Križanemu, jih podili s psovkami in kamenjem. Lastili so si sveti les, v katerega je bil Nikodem unodobil Jezusovo človeško trpljenje in njegovo božjo ljubezen. Sivolasi starci so se prepirali za mrtvo črko, tujjim je bil živ duh božje besede.

V deželo se je naselilo sovraštvo. Molitev je bila pozabljena, rodila se je kletev, govorili so meči in sulice. Tekla je kri, tekle so solze, domovi so bili požgani. Plameni niso prizanašali niti cerkvam niti svetim podobam.

Božja martra je stala zapuščena. Nikogar več ni bilo, ki bi bil na kolenih med solzami objokoval Jezusovo trpljenje, se k Njemu zatekal v svoji nesreči in stiski. Bog je bil pozabljen, ljubezen je bila umrla.

(Dalje)